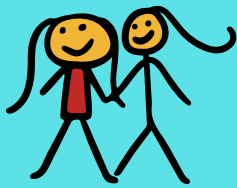

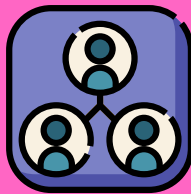
HET VAKGEBIED

Oriëntatie op *jezelf* & de wereld

Jezelf & de ander (b)

De samenleving (b)

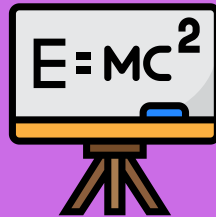
De ruimte om je heen

Planten, Dieren & Mensen

Natuurkunde & Techniek

Tijd

Kern- en leerdoelen

Kerdoel 34: leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.

Bij dit doel worden de kinderen gestimuleerd een gezond gedragspatroon te verwerven dat past bij henzelf en bij hun leefomgeving. Voor de psychische gezondheid is de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen van belang. Daarbij staan 2 aspecten centraal:

Opkomen voor jezelf: Hierbij gaat het om ...

- het ontwikkelen v. zelfvertrouwen, positief/ realistisch zelfbeeld/ zelfstandigheid/ zelfbewuste houding en weerbaarheid.
- het leren omgaan met eigen gevoelens, wensen en opvattingen.

Rekening houden met anderen: Het betreft hier ...

- het omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen (waarden en normen) van anderen,
- inleven in wat de ander voelt, waarneemt, wil en denkt,
- het omgaan met conflicten &
- het aangaan en onderhouden van relaties.

Kerdoel 37: leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.

- Bij dit doel gaat het om de mens en zijn medemensen en het zich gedragen vanuit respect voor **algemeen aanvaarde waarden en normen**. Hierbij hoort ook wat kinderen belangrijk vinden aan familie en vriendschappen en wordt het gedrag in **ruzies** en **pesten** behandeld. In de lagere groepen zal dit vooral betrokken worden op vriendjes in de klas en in de buurt. Kinderen vertellen hierbij over hun eigen buurt, hun eigen of andere leefgemeenschap. In de hogere groepen worden deze onderwerpen ook in verband gebracht met de samenleving, en komt men op onderwerpen als waarden en normen, discriminatie en tolerantie, culturele verschillen en andere groepen in de samenleving.

Thema's:

- Gevoelens, wensen & opvattingen
- Samen leven & samenwerken
- Relaties & seksualiteit

 Klik [hier](#) voor de bijbehorende leerdoelen en [hier](#) voor de leerlijn sociale competenties

DE SAMENLEVING

Kerdoel 35: leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.

- Dit doel besteedt aandacht aan: A) Veilig gedrag van kinderen in de volgende situaties (rollen): lopen, spelen en werken/ fietsen/ passagier zijn en B) Het kind als consument. Daarbij staan 3 aspecten centraal: 1. Verkoopbevorderingstechnieken 2. Omgaan met geld 3. Productinformatie en kwaliteit.

Kerdoel 36: leerlingen leren hoofdzaken van de NL en EUR staatsinrichting en de rol van de burger.

- Dit doel gaat over de manier waarop onze samenleving is georganiseerd (plaatselijk, landelijk en Europees) Wat voor regels zijn er? Voor wie gelden ze? Wie controleert of de regels worden nageleefd en wat gebeurt er als dat niet het geval is? In de hogere groepen gaat het over wie er betrokken zijn bij het besturen van het land en op welk niveau. Het maken van regels en wetten komt aan de orde evenals de gevolgen van het overtreden. Bij de jongste kinderen gaat het over regels en afspraken die thuis en op school gelden.

Kerdoel 38: leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de NL multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en (seksuele) diversiteit binnen de samenleving.

- De NL samenleving is de afgelopen jaren pluralistischer geworden. Inzicht in onze samenleving is daarom niet mogelijk zonder inzicht in de verschillende geestelijke stromingen. Onderwijs in geestelijke stromingen is bedoeld om kinderen inzicht te geven in wat mensen beweegt in hun geestelijk leven. Vaak zal dat zich uiten in leefgewoonten en feest- en gedenkdagen. In de loop van de basisschoolperiode komen in ieder geval 5 stromingen aan de orde: jodendom, christendom, islam, hindoeïsme en humanisme. Dit gebeurt vooral a.d.h.v. verhalen, gebruiken, leefgewoonten, feest- en gedenkdagen. In de onderbouw wordt (nog) de nadruk gelegd op die elementen die zo dicht mogelijk bij de eigen leef- en ervaringswereld van de kinderen liggen.

Kerdoel 47: leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan 2 lidstaten van de EU en 2 landen die in 2004 lid werden, de VS en 1 land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.

Thema's:

- (Veilige) leefomgeving
- Organisatie van de samenleving
- Wonen, werken & recreëren
- Deelnemen aan het verkeer
- Consument zijn
- Culturen, leefgewoonten & levensbeschouwingen

Klik [hier](#) voor de bijbehorende leerdoelen

DE RUIMTE OM JE HEEN

Kerdoel 39: leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Milieu is alles wat deel uitmaakt van de omgeving van mensen. In die omgeving gaat het zowel om natuur (flora, fauna, gesteente, weer en klimaat, kringlopen) als om (materiële) cultuur, d.w.z. alles wat door mensen is gemaakt (gebouwen, infrastructuur, akkers/ weilanden, etc.). Er is een wisselwerking tussen mensen en hun milieu: het milieu dat betekenissen heeft voor de mens en mensen die ingrijpen in het milieu. De kinderen leren dat ze, in de wisselwerking die er bestaat tussen mens en milieu, kunnen bijdragen aan de bevordering van een duurzame samenleving (hier en daar, nu en straks). En de kinderen worden zich bewust dat ze, bij het maken van keuzes, soms wel en soms niet duurzaam handelen.

Kerdoel 43: leerlingen leren hoe je weer & klimaat kunt beschrijven m.b.v. temperatuur, neerslag & wind.

Dit doel staat in het teken van het weer dat kinderen in hun eigen omgeving kunnen waarnemen. Daarnaast leren kinderen het weer vergelijken van de ene plaats met het weer op andere plaatsen, waardoor ze een beeld krijgen van verschillen in klimaat binnen Nederland en andere plaatsen op aarde.

Kerdoel 46: leerlingen leren dat de positie van de aarde t.o.v. de zon de seizoenen, dag & nacht veroorzaakt. In dit doel gaat het om een eerste kennismaking van kinderen met het zonnestelsel.

Kerdoel 47: leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit het perspectief landschap. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan 2 lid- staten van de EU en 2 landen die in 2004 lid werden, de VS en 1 land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.

Kerdoel 48: leerlingen leren over de maatregelen die in Nederland genomen worden/werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken

De kinderen wonen in een land dat, voor een groot deel, lager ligt dan de zee. De bewoners hebben zich, door de eeuwen heen, moeten beveiligen tegen het water. Niet alleen tegen het water van de zee, ook tegen het water dat via de rivieren Nederland binnenstroomt en het water dat als regen op het land valt. Het meest bekend zijn we door onze strijd tegen het zeewater, in het bijzonder door het Deltaplan na de watersnood van 1953. Actueler zijn, als gevolg van meer neerslag, hogere temperaturen en stijgende zeespiegel, de problemen met de afstroom van rivierwater en hemelwater.

Kerdoel 49: leerlingen leren over de mondiale ruimtelijke spreiding van bevolkingsconcentraties en godsdiensten, van klimaten, energiebronnen en van natuurlandschappen zoals vulkanen, woestijnen, tropische regenwouden, hooggebergten en rivieren.

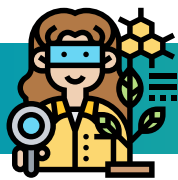
Kerdoel 50: leerlingen leren omgaan met kaart en atlas, beheersen de basistopografie van Nederland, Europa en de rest van de wereld en ontwikkelen een eigentijds geografisch wereldbeeld.

Thema's:

- Bouw & processen van de aarde
- Weer & klimaat
- Heelal & hemellichamen
- Inrichting & indeling van de ruimte (landschap)
- Landbouw, industrie & logistiek
- Omgaan met het milieu
- Kaart & kaartbeeld

Klik [hier](#) voor de bijbehorende leerdoelen

PLANTEN, *dieren* & MENSEN

Kerdoel 40: leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.

Bij dit doel komen de kinderen op een speelse, natuurlijke manier in aanraking met relevante biologische concepten als plant, dier en mens. Door in de omgeving (bij de school, hun eigen huis, in het bos, de dierentuin of bij de kinderboerderij) op zoek te gaan naar soorten planten en dieren, ervaren ze de verscheidenheid of (bio-)diversiteit die er aanwezig is in de levende natuur.

Kerdoel 41: leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.

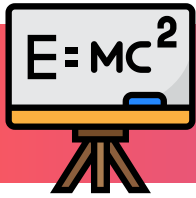
Alvorens de voortplanting van planten behandeld kan worden moet eerst aandacht geschonken zijn aan de **verschillende onderdelen** van planten en dieren. Dat gebeurt in groep 1/2 en 3/4. Daarna worden in 5/6 de functies van die onderdelen aan de orde gesteld en in 7/8 de functies van unieke delen van planten. In de lijn van de voortplanting van dieren krijgt ook de gedaanteverwisseling een plaats, maar vanwege de begrippen die daar bij horen pas vanaf groep 5/6. Het lichaam van de mens wordt behandeld van groep 1-8 op een steeds dieper niveau. Van de uitwendige vorm en bouw via van buitenaf waarneembare inwendige lichaamsdelen naar de plaats, functie en werking van de organen en de bouw en functie van het skelet.

Thema's:

- Omgaan met de natuur
- Planten & dieren
- De mens
- Groei, ontwikkeling (bloei), gedrag & voortplanting (instandhouding)
- Gezondheid & hygiëne

Klik [hier](#) voor de bijbehorende leerdoelen

kerndoel 42: leerlingen leren onderzoek doen aan materialen en natuurkundige verschijnselen, zoals licht, geluid, elektriciteit, kracht, magnetisme en temperatuur.

- Met behulp van eenvoudige onderzoekjes doen leerlingen kennis op over en ontwikkelen ze inzicht in eigenschappen van materialen zoals verschillende soorten hout, metaal en kunststof. Hoe gedragen voorwerpen die hiervan zijn gemaakt zich in water: drijven of zinken ze? Geleiden ze elektriciteit die door een stroomkring gaat? Zijn ze magnetisch? Laten ze licht door, en voelen ze warm of koud aan? De leerlingen doen ervaring op met natuurkundige verschijnselen zoals kracht, elektriciteit, magnetisme en temperatuur.

kerndoel 44: leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaalgebruik.

- Bij dit doel onderzoeken leerlingen producten uit hun eigen leefwereld die behoren tot de gebieden constructies, transport, communicatie en productie. Dit kan gebeuren vanuit twee invalshoeken: vanuit een technisch inzicht (constructie, verbinding, overbrenging, energiebron) of een materiaal of vanuit een product.

kerndoel 45: leerlingen leren oplossingen voor technische problemen te ontwerpen, deze uit te voeren en te evalueren.

- Natuurkundige verschijnselen
- Materialen, stoffen & voorwerpen
- Technische principes & systemen

Klik [**hier**](#) voor de bijbehorende leerdoelen

TIJD

Kerdoel 51: leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.

1 - Leerlingen kunnen perioden uit hun eigen leven en uit de geschiedenis op een tijdbalk plaatsen en daarbij aanduidingen van tijd en tijdsindeling hanteren. Met een tijdbalk krijgen ze zicht op het moment waarop dingen gebeurden, zowel in het eigen leven als in de geschiedenis van de wereld.

- **Tijdsaanduiding:** Bij begrippen die de tijd aanduiden gaat het om verwijzingen wanneer iets gebeurt: nu, straks, toen, toen ik jong was, als ik volwassen ben, etc.
- **Tijdsindeling:** Bij tijdsindeling gaat het om de onderverdeling van een periode (dag, week, maand, jaar, eeuw) in delen: uren, ochtend, middag (dag), dagen (week), maanden, seizoenen (jaar), etc.

2 - Leerlingen leren historische bronnen te raadplegen en na te denken over vragen, zoals:

- Wat is een historische bron?
- Wat kun je met historische bronnen doen?
- Wat voor soorten historische bronnen zijn er?

Daarbij zal aandacht worden geschonken aan:

- Verhalen van mensen die 'iets' meegemaakt hebben.
- Overblijfselen uit de eigen omgeving, foto's, stambomen, kaarten.
- Teksten en illustraties, wandplaten, jeugdliteratuur en 'nieuwe media'.

3 - Leerlingen begrijpen dat historische bronnen tegenstrijdig kunnen zijn. Ze beseffen dat elke bron een eigen verhaal vertelt, dat gebonden is aan tijd, plaats en standpunt.

Kerdoel 52: leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de 10 tijdvakken:

De vensters van de **canon** van Nederland dienen als uitgangspunt ter illustratie van de tijdvakken.

Kerdoel 53: leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Uitgangspunt bij de Canon van Nederland is dat ernaar wordt gestreefd om alle vensters aan de orde te laten komen. Wat in de praktijk daadwerkelijk in een bepaalde groep wordt behandeld en in welke mate, is enerzijds afhankelijk van de affiniteit die de doelgroep met het onderwerp heeft, in hoeverre het onderwerp past bij het niveau van de doelgroep en van de relatie van een onderwerp met de regio en de omgeving van de school. Anderzijds zijn de werkwijze en didactische uitgangspunten van waaruit het onderwijs wordt vormgegeven op de school en in de groep bepalend voor de keuze en de diepgang van de onderwerpen.

Thema's:

- Besef van tijd
- Historisch tijdsbesef (lineair element)
- Verschijnselen, ontwikkelingen & personen uit de geschiedenis van Nederland & de wereld

 Klik [hier](#) voor de bijbehorende leerdoelen en [hier](#) meer informatie over de 10 tijdvakken